אביו דומיא דאמו ואמו דומיא דאביו לא משכחת לה אלא באחווה ורבי עקיבא מוטב לאוקמיה באשת אביו דאיקרי ערות אביו לאפוקי אחות אביו דשאר אביו איקרי ערות אביו לא איקרי ת"ש [1]ויקח עמרם את יוכבד דודתו מאי לאו דודתו מן האם לא דודתו מן האב ת"ש [2]וגם אמנה אחותי בת אבי היא אך לא בת אמי מכלל דבת האם אסורה ותסברא אחותו הואי בת אחיו הואי וכיון דהכי הוא לא שנא מן האב ולא שנא מן האם שריא אלא התם הכי קאמר ליה קורבא דאחות אית לי בהדה מאבא ולא מאמא ת"ש מפני מה לא נשא אדם את בתו כדי שישא קין את אחותו שנאמר [3]כי אמרתי עולם חסד יבנה הא לאו הכי אסירא כיון דאשתרי אשתרי אמר רב הונא כותי [א]מותר בבתו וא"ת מפני מה לא נשא אדם את בתו כדי שישא קין את אחותו משום עולם חסד יבנה ואיכא דאמרי אמר רב הונא כותי אסור בבתו תדע שלא נשא אדם את בתו ולא היא התם היינו טעמא כדי שישא קין את אחותו משום דעולם חסד יבנה אמר רב חסדא [ב]עבד מותר באמו ומותר בבתו יצא מכלל כותי ולכלל ישראל לא בא [ג]כי אתא רב דימי אמר ר' אלעזר אמר ר' חנינא [ד]בן נח שייחד שפחה לעבדו ובא עליה נהרג עליה מאימת אמר רב נחמן [ה]מדקראו לה רביתא דפלניא מאימת התרתה אמר רב הונא [ו]משפרעה ראשה בשוק א"ר אלעזר א"ר חנינא בן נח שבא על אשתו שלא כדרכה חייב שנאמר [4]ודבק ולא שלא כדרכה אמר רבא מי איכא מידי [ז]דישראל לא מיחייב וכותי מיחייב אלא אמר רבא [ח]בן נח שבא על אשת חבירו שלא כדרכה פטור מאי טעמא באשתו ודבק ולא באשת חבירו ודבק ולא שלא כדרכה א"ר חנינא [ט]עובד כוכבים שהכה את ישראל חייב מיתה שנאמר [5]ויפן כה וכה וירא כי אין איש [ויך את המצרי] וגו' וא"ר חנינא הסוטר לועו של ישראל כאילו סוטר לועו של שכינה שנאמר [6]מוקש אדם ילע קודש: מגביה עבדו שבת סימן: אמר ריש לקיש [י]המגביה ידו על חבירו אע"פ שלא הכהו נקרא רשע שנאמר [7]ויאמר לרשע למה תכה רעך למה הכית לא נאמר אלא למה תכה אף על פי שלא הכהו נקרא רשע (אמר) זעירי א"ר חנינא נקרא חוטא שנאמר [8]ואם לא לקחתי בחזקה וכתיב [9]ותהי חטאת הנערים גדולה מאד רב הונא אמר תיקצץ ידו שנאמר [10]וזרוע רמה תשבר [כ]רב הונא קץ ידא ר"א אומר אין לו תקנה אלא קבורה שנאמר [11]ואיש זרוע לו הארץ וא"ר אלעזר לא נתנה קרקע אלא לבעלי זרועות שנאמר ואיש זרוע לו הארץ ואר"ל מאי דכתיב [12]עובד אדמתו ישבע לחם אם עושה אדם עצמו כעבד לאדמה ישבע לחם ואם לאו לא ישבע לחם ואר"ל [ל]עובד כוכבים ששבת חייב מיתה שנא' [13]ויום ולילה לא ישבותו ואמר מר [מ]אזהרה שלהן זו היא מיתתן [נ]אמר רבינא [ס]אפי' שני בשבת וליחשבה גבי ז' מצות כי קא חשיב שב ואל תעשה קום עשה לא קא חשיב

והא

מפני מה לא נשא אדם את בתו. שבשלמא חוה מעין הדעת היתה ראויה למות מיד ומי משום אדם שהיה שרוי בלא אשה היה יכול ליקח בתו ומסיק כדי שישא קין את אחותו: **מי איכא מידי דלישראל שרי ולכותי אסור.** משמע דלישראל מותר באשתו בשלא כדרכה וכן משמע בסוף פ"ב דנדרים (דף כ:) ההיא איתתא דאתיא קמיה דרבי אמרה לו רבי ערכתי לו שלחן והפכו אמר לה בתי התורה התירה לו ולאו היינו היא למעלה והוא למטה דמה מפסדת בכך אלא שלא כדרכה שמצערתה כדאמר התם (אם תענה את בנותי שלא כדרכן ואמר וישכב אותה כדרכה ויענה שלא כדרכה וקשה דבספ"ג דיבמות (דף לד:) חשיב שלא כדרכה מעשה ער ואונן וי"ל דלא אסיר אלא שעושה כן תדיר שלא תתעבר ויכחיש יופיה אבל אם רוב תשמישו כדרכה אלא שבאקראי מתאוה לה שלא כדרכה שרי(ס):

קץ ידא. פ"ה שהיה רגיל להכות את חבירו וקנסו בכך וי"ל דדינא הוא דהא מקרא דריש וזרוע רמה תשבר ובפ' כל היד (נדה דף יג: ושם) גבי יד לאמה תקצץ אמר דינא תנן כדרב הונא דרב הונא קץ ידא אלמא דינא הוא והא דאשכחן בפ' ד' וה' (ב"ק דף לז.) גבי חנן בישא דרב הונא גופיה לא חייבו אלא ממון שאני הכא דמועד ורגיל בכך היה להכות באגרוף דדיניה הוא בכך וכן יד לאמה רגיל בכך(ע):

אלא

אביו דומיא דאמו ואמו דומיא דאביו לא משכחת לה אלא באיסור דאחווה. דתרווייהו ממש ליכא למימר דא"כ היינו ודבק(י) ולא בזכר [ע"א] ותרווייהו באישות ליכא למימר דהא אמו לאו משום אישות דא"כ היינו אשת אביו הלכך תרווייהו באחוה: **ורבי עקיבא מוטב לאוקמא באשת אביו.** כמשמעותה דקרא דקרי ליה אביו דכתיב יעזוב איש את אביו(י) ואשת אביו אשכחן דקרי בישראל ערות אביו דכתיב (ויקרא יח) ערות. אביך היא ולאו לאוקמא באחות אביו דקרא לא משמע הכי דאחות אביו שאר אביו הוא דאקרי ערות אחות אביך לא תגלה כי שאר אביך היא (שם): **דודתו.** אחות קהת אביו: **מאי לאו.** אחות קהת אף מן האם היתה והותרה לעמרם אלמא אחות אב מן האם מותרת לו קודם מתן תורה: **לא דודתו מן האב.** אחות קהת מן האב היתה ולא מן האם ואחות האב הותרה להם. והא דכתיב יעזוב איש את אביו ודרשינן(ס) אחות אביו (אביו) באחותו מן האם קאמר כדילפינן מוגם אמנה אחותי בת אבי היא(ע): **הא שמע וגם אמנה וכו'.** מכלל דבת האם אסורה קשיא לר"ע: **אחותו הוה.** בתמיהה. הא בת אחיו הוה וכיון דהכי לא שנא מן האם ולא שנא מן האב שריא ליה: **אלא התם הכי הוה אמר ליה קורבא דאחוה וכו'.** בת אחי מן האב היא ולא מן האם ולא משום איסורא והתירא קאמר ליה אלא משום לתקוני דיבורא קמא שאמר אחותי היא קאמר ליה הכי אחותי בת אבי היא דבת אחי בן אבי היא וקרי לה אחותו דבני בנים הרי הם כבנים והרי היא כבת אביו והאי דקאמר אך לא בת אמי לאו משום דאי הוה אחוה מן האם הואי אסורה אלא משום קושטא דמילתא אמר לו: **חסד יבנה.** תחילתו של עולם נבנה בחסד שלוה (א) אדם הראשון לגמול חסד את בנו ואסרה לו והתירה לקין כדי שיבנה העולם והיינו דכתיב (ויקרא כ) (כי יקח איש) את אחותו בת אביו חסד הוא מה שהתרתי לקין חסד גמלתי עמו: **כותי מותר בבתו.** בין לרבי אליעזר בין לר"ע דקסבר רב הונא לא ילפינן שאר עריות מהנך דכתיבי בהאי קרא מדפרט כל הני שמע מינה דוקא כתיניהו: **עבד.** כנעני של ישראל: **מותר באמו ובבתו.** וכ"ש בשאר עריות של קורבה: **יצא מכלל כותי.** ופקע שם בן נח מיניה: **ולכלל ישראל לא בא.** דליגזר ליה עליה משום דשמא יאמרו באין מקדושה חמורה לקדושה קלה(פ): **מאימת.** חשיב ליה מיוחדת לו: **מדרגיל למיקרי לה.** בנות העיר: **רביתא דפלניא.** ילדתו של פלוני עבד: **מאימת הפרשה.** שלא תקרא מיוחדת לו אם תבא להפקיר עצמה: **משפרע ראשה בשוק.** שהיו רגילות אף הנכריות הנשואות שלא לצאת בראש פרוע: **שלא כדרכה.** אין כאן דבק *א] שמתוך שאינה נהנית בדבר אינה נדבקת עמו: **באשתו ולא באשת חבירו.** שלא אסרה תורה אלא בדביקה: **ויך את המצרי.** משום דהכה איש עברי: **מוקש אדם ילע קדש.** הנוקש את האדם היינו ישראל שקרויין אדם דכתיב (יחזקאל לד) ואתנה צאני צאן מרעיתי אדם אתם אדם וכו': **ילע קודש.** כאלו לועה את הקדש כלומר כסוטר על לועו. סוטר מכה: **אם לא לקחתי בחזקה.** בבני עלי כתיב שהיו תוקפים בבשר הזבחים ואמר אם לא תתן לי אקח בחזקה דהיינו כמרים ידו שהיו מגזמין להכות: **וזרוע רמה.** הרגיל לרום ידו על חבירו: **קץ ידא.** מאדם אחד שהיה רגיל להכות את חבירו וקנסו בכך כדאמר בפרקין דלעיל (דף מו.) ב"ד היו מכין ועונשין שלא מן התורה לעשות סייג וגדר לדבר: **איש זרוע.** איש שמניף זרוע לו הארץ מתוקנת לקבורה כלומר ראוי להמיתו ולקוברו: **לא נתנה קרקע.** כלומר אין ראוי לקנות קרקע אלא לבני זרוע מפני שהתגר רבה ע"י קרקע שבאות בהמות ומפסידות וגנבים באין וגוזלין ועוררין עליו וצריך שיהא חזק לעמוד כנגדן: **כעבד לאדמה.** לעסוק בה תמיד לחרישה והשקאה וניכוש ועידור: **עובד כוכבי' ששבת.** ממלאכתו יום שלם חייב מיתה שנא' יום ולילה לא ישבותו. וקא דריש ליה לא ישבותו ממלאכה דאבני אדם נמי קאי ולא תימא לא ישבותו אהך שית עתים דקרא קאי כלומר לא יבטלו ולא יפסקו מלהיות: **פשיטא** לא גרסי' דהא טובא קמ"ל דאבני אדם קאי: **אמר רבינא אפי' שני בשבת.** לא תימא שביתה דקאמר ר"ל לשום חובה קאמר (ד)דלא לכוון לשבות כגון בשבת שהוא יום שביתה לישראל או אחד בשבת שעושין בו(פ) אלא מנוחה בעלמא קא אסר להו שלא יבטלו ממלאכה ואפי' יום שאינו בר שביתה. שני בשבת יומא קמא דלאו יום בר שביתה נקט וה"ה דהוה מצי למינקט שלישי ורביעי: **קום עשה לא חשיב.** והאי לא ישבותו קום עשה מלאכה היא:

והא

עין משפט נר מצוה

קה א מיי' פ"ט מהל' מלכים הלכה ה ופי"ד מהלכות איסורי ביאה הלכה י סמג עשין קכב:
קו ב מיי' פי"ג מהלכות איסורי ביאה הלי"א:
קז ג ד ה מיי' פ"ט מהל' מלכים הלכה ח:
קח ו מיי' שם הלכה ז:
קט ז מיי' פ"י שם הלכה ו ופ"ה מהל' חובל הל"ג:
קי ח מיי' פ"ה מהלכות חובל ומזיק הלכה ג סמג עשין ע טוש"ע חו"מ סימן תכ סעיף א:
קיא ט י מיי' פ"י מהל' מלכים הלכה ט:

תורה אור השלם

1. ויקח עמרם את יוכבד דדתו לו לאשה ותלד לו את אהרן ואת משה ושני חיי עמרם שבע ושלשים ומאת שנה: שמות ו כ
2. וגם אמנה אחתי בת אבי הוא אך לא בת אמי ותהי לי לאשה: בראשית כ יב
3. כי אמרתי עולם חסד יבנה שמים תכן אמונתך בהם: תהלים פט ג
4. על כן יעזב איש את אביו ואת אמו ודבק באשתו והיו לבשר אחד: בראשית ב כד
5. ויפן כה וכה וירא כי אין איש ויך את המצרי ויטמנהו בחול: שמות ב יב
6. מוקש אדם ילע קדש ואחר נדרים לבקר: משלי כ כה
7. ויצא ביום השני והנה שני אנשים עברים נצים ויאמר לרשע למה תכה רעך: שמות ב יג
8. ויאמר אליו האיש קטר יקטירון כיום החלב וקח לך כאשר תאוה נפשך ואמר לא כי עתה תתן ואם לא לקחתי בחזקה: שמואל א ב טז
9. ותהי חטאת הנערים גדולה מאד את פני יי כי נאצו האנשים את מנחת יי: שמואל א ב יז
10. וימנע מרשעים אורם וזרוע רמה תשבר: איוב לח טו
11. ואיש זרוע לו הארץ ונשוא פנים ישב בה: איוב כב ח
12. עבד אדמתו ישבע לחם ומרדף ריקים חסר לב: משלי יב יא
13. עד כל ימי הארץ זרע וקציר וקר וחם וקיץ וחרף ויום ולילה לא ישבתו: בראשית ח כב

מסורת הש"ס

א) [לעיל נז.], ב) גי' רש"א לישראל שרי ולכותי אסור [וכ"כ תוס' דהכא ד"ה מי איכא מידי ועי' תוס' יבמות לד: ד"ה ולא כמעשה וכו' שהי' הגרסא לפניהם כמו דאיתא לפנינו הכא וכתבו שם דלא מחייב היינו דלישראל שרי ע"ש], ג) נדה יג:, ד) [עי' תוס' ע"ז סד: ד"ה איזהו וכו'], ה) רש"ל מ"ז, פשיטא אמר רבינא לא גרסינן אלא לפני בשבת, ו) [בראשית כ], ז) [שם], ח) [ע"ש], ט) [בראשית כ], י) [נ"ל ואיש אשר יקח], כ) [יבמות כב.], ל) נ"ל דלמיין, מ) בס"א תוסף: העולרים, נ) [יומא עז: ע"ש ובהרש"י שם ד"ה אם תענה וכו' ועוד שם ד"ה מגילו וכו' ותגלה לייבנן], ס) [וע"ע תוס' יבמות לד: ד"ה ולא כמעשה וכו'], ע) [ועי' תוס' נדה יג: ד"ה דינא].

* * *

גליון הש"ס

רש"י ד"ה שלא כדרכה וכו' שמתוך שאינה נהנית. עי' יומא דף פ"ה ע"א תוס' ד"ה מה רוצח. וקידושין דף כב ע"ב:

* * *

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה חסד וכו' שלוה לאדם:

* * *

הגהות מהר"ב רנשבורג

א] רש"י ד"ה שלא כדרכה אין כאן דבק שמתוך שאינה. נ"ב עי' קדושין כ"ב ע"ב מתן לימא לן דלאו הנאה אית להו לתרווייהו כו' וצ"ע יעיין יומא ע"ו ע"ב רש"י ד"ה מגילות כו' וכמ"ש הפר"ח בספר מים חיים ישית ילחק שם:

* * *

מוסף רש"י

בן נח שייחד שפחה לעבדו ובא עליה נהרג עליה. משום גזל, ואע"פ שאין זו בעולת בעל לאישות אלא דינות בעלמא [illegible]. אזהרה שלהן זו היא מיתתן. דלאו כעו התרלה [illegible]

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones